...ю несли самогонку. Неудивительно, что тайная выгонка самогонки не прекращается, и тот, кому надлежит бороться с этим злом, своими

...отдел посылочных медикаментов из частной аптеки вернуть обратно и на сельских сходах обсудить вопрос о содержании аптеки при врачебном пункте.

Ф.—Н.

Американская помощь Белоруссии

Беседа с директором АРА, гр. Виллегби.

Новый директор минской конторы АРА гр. Виллегби сообщил нашему сотруднику некоторые данные о проделанной работе и предстоящих перспективах АРА в Белоруссии.

Выдача посылок.

Работа АРА в Белоруссии началась с января с. г. В первую очередь было обращено внимание на оказание помощи населению выдачей продовольственных посылок. До 1-го ноября было выдано около 43000 таких посылок. В этом отношении много содействовала населению посылка через АРА специальных карточек к родственникам и знакомым в Америку. За это время переслано около 50000 карточек, по которым на 75 проц. были высланы посылки. Ввиду установления нормальной связи с Америкой, карточки получаются там на 17-й день после высылки. По количеству поданных открыток Белоруссия, по сравнению с другими конторами АРА в РСФСР, занимает 4-е место.

Помощь детям и беженцам.

Постепенно работа АРА была направлена на оказание продовольственной и медицинской помощи детям, беженцам и разным общественным ... рой АРА о высылке дополнительных продуктов.

Медицинская часть.

Что касается распределения медикаментов, то до настоящего времени в Минске получено 50 вагонов с медикаментами, из коих 25 вагонов уже распределены, остальные медикаменты имеются на местных складах. Стоимость полученных в Минске медикаментов и медицинских принадлежностей выражается в 1750000 долларов. Для закупки медикаментов конгрессом Соединенных Штатов было ассигновано 4 миллиона долларов.

Отделения АРА в уездах.

До настоящего времени связь с уездами была почтовая и через доверенных лиц. Сейчас намечены к открытию отделения АРА во всех уездах Белоруссии. В первую очередь будут открыты отделения в Бобруйске, Борисове и Слуцке.

Вещевые посылки.

Сейчас в АРА идет подготовительная работа к предстоящей выдаче вещевых и мануфактурных посылок. Первый транспорт уже вышел из Нью-Йорка и в Минске первая партия этих посылок ожидается

...

Ремонт паровозов и вагонов.

На Минском участке Зап. ж. д. в ...

Бирже Труда замечается большой наплыв фиктивных безработных. В связи с этим временно прекраще-

Главлитбел Минск, № 281—9250 Государств. изд. Белоруссии

ДЗЕЦІ, ДЗЕЦІ, ДЗЕЦІ: МЕНСК ВЫХОДЗІЦЬ НАПЕРАД

Згубіла дачку. — Аргумэнты для прэсы. — Брызэнт замест чаравікаў. — Рацыён павялічаны. — Немарксісцкія парады. — 1 тысяча пудоў мыла. — Амэрыканскі аўкцыён без амэрыканцаў. — Пэдыятры ад АРА

Ёй было тры гады,
Яна гаварыла толькі на цяжкай мове беларусаў,
Яна была напалоханая.

Так пачыналася нататка для амэрыканскае прэсы, якую напісаў Чарлз Ўілабі. Такія публікацыі спрыялі збору ахвяраваньняў у ЗША для

дзяцей, якіх карміла, лячыла й апранала АРА ў Беларусі.

> Магчыма, яе звалі Тацяна. Напэўна сказаць цяжка, бо:
> Ёй было тры гады,
> Яна шапялявіла,
> Яна гаварыла толькі на цяжкай мове беларусаў,
> Яе пакінулі адну,
> Яна была напалоханая.
> Яна сядзела ў пакоі выдачы пасылак АРА ў Менску й ня ведала, што рабіць.

Паўтузіна супрацоўнікаў спрабавалі высьветліць, як дзяўчынка тут апынулася. Пару гадзінаў перад тым яна прыйшла разам з маці, якая чакала пасылку з пшанічнай мукой, цукрам і какавай. Ёй паведамілі, што пасылкі выдаюць у суседнім складзе. Маці патлумачылі, як яго знайсьці, і яна пабегла, пакінуўшы дзіцё. Праз колькі гадзінаў напалоханая малая зьвярнула на сябе ўвагу.

Ўілабі пісаў:

> Беларуская мова адрозьніваецца ад расейскай. Малая была напалоханая, і цяжка было ўведаць яе адрас. Калі офіс зачыніўся, нехта ўзяў яе да сябе. Наступнай раніцай бяспамятная маці зьявілася ў доме, дзе жылі амэрыканцы, і забрала дачку. Узрушаная пасылкаю зь ежай, якая была большая, чым яна меркавала, — а ежы было на суму 10 даляраў, унесеных сваяком у Штатах, — маці забылася на дачку.

Мэлядраматычны стыль, які Ўілабі часам ужываў у сваіх паведамленьнях, меў на мэце перш за ўсё прыцягнуць дадатковую дапамогу дзецям у Беларусі. Нягледзячы на канфлікты з уладамі, ГПУ, прафсаюзамі, Ўілабі закідваў цэнтральны офіс просьбамі:

> Найвялікшая патрэба Беларусі сёньня — абутак і вопратка для дзяцей. Зімой надта халодна, а дзеці практычна распранутыя, маюць толькі летняе адзеньне. Менскай акрузе тэрмінова трэба 25 тысяч пар абутку з панчохамі й сама меней 20 тысяч камплектаў адзеньня для хлопчыкаў і дзяўчатак.

Паводле ацэнкі Ўілабі, урад клапоціцца пра дабрабыт і адукацыю дзяцей Беларусі больш, чым дзе-кольвек. Аднак бракуе грошай, і вучыцца дзецям зусім ня проста:

> Школы такія перапоўненыя, што даводзіцца займацца ў начную зьмену. На вуліцах Менску можна назіраць даволі звычайную карціну, калі васьміці дзесяцігадовыя дзеткі з падручнікамі пад пахай ці ў заплечніку а 10-й вечара вяртаюцца з заняткаў.

Але гэтая акалічнасьць для Ўілабі — толькі нагода для наступнага назіраньня, якім ён сьпяшаецца падзяліцца:

> Гэтыя дзеці ходзяць ці басанож, ці ў абутку, які ня надта беражэ ногі. Шмат у каго брызэнтавыя

> чаравікі. Бальшыня дзяцей у сіроцкіх дамох носіць абутак з тканіны, у якім ня выйдзеш на двор.

Калі на складох АРА няма патрэбнай вопраткі й абутку, няхай бы замовілі ў іншых гуманітарных арганізацыях, пераконвае Ўілабі сваё начальства:

> У нашым рэгіёне ў пяці дзіцячых дамох 2500 дзяцей практычна распранутыя. Клімат тут халодны. Мы лічым, што нястача ў Беларусі вялікая, калі не найбольшая, чым ва ўсіх астатніх рэгіёнах, за выняткам Волгі. Просім выдзеліць нам як мінімум 15 тысяч пар абутку й панчохаў. Калі магчыма, могуць быць выкарыстаныя 25 тысяч, і кожная пара пойдзе дзіцяці, якое інакш застанецца басанож.

Араўцы не забываліся й пра бацькоў. Калі ў Менску абвясцілі Тыдзень ратаваньня маці й дзіцяці, на распараджэньне Ўілабі амэрыканскія аўтамабілі, якія разьяжджалі гарадзкімі вуліцамі, былі абсталяваныя плякатамі з парадамі для маці й цяжарных.

Плякаты былі таксама разьвешаныя па горадзе, выстаўленыя ў вітрынах, газэты зьмяшчалі парады амэрыканскіх лекараў. «Звезда» надрукавала антымарксісцкі артыкул Фрэнка Вілі. Публікацыя расказвала пра доктара Фрэнсіса Галтана й эўгеніку — навуку, паводле якой інтэлект і фізычныя здольнасьці перадаюцца ў спадчыну. Клопат пра маці й догляд дзіцяці, даводзіў Вілі, вядзе да паляпшэньня ці пагаршэньня фізычнага й псыхічнага здароўя наступных пакаленьняў[65].

Галоўным клопатам АРА заставалася пакаленьне цяперашняе: увосень 1922 амэрыканскае харчаваньне атрымлівалі дзеці ў больш чым сотні прытулкаў. 21 лістапада «Звезда» пісала:

> Цягам апошніх 5-ці месяцаў менскай канторай АРА разьмеркавана ў дзіцячых дамох і шпіталёх 12 500 ваўняных коўдраў. Кошт кожнай — 12—16 залатых рублёў. Ад чэрвеня АРА было арганізавана ў дзіцячых дамох каля 2 мільёнаў памывак. Дзеля гэтага было выдаткавана 1000 пудоў звычайнага й 260 пудоў туалетнага мыла.

Выдача рацыёнаў харчаваньня ўцекачам, дзіцячым дамам і шпіталям штодня дасягнула 20 тысяч. А ў лістападзе дзеці й хворыя атрымалі амаль мільён рацыёнаў. Лекар Фрэнк Вілі так апісваў адну асаблівасьць мэдычнай дапамогі дзецям:

> Рыбін тлушч, які атрымлівала Менская акруга з мэдычных складоў АРА, быў вельмі карысны, але спосаб ужываньня выклікаў зьдзіўленьне. Яны

[65] У інтэрвію для амэрыканскай прэсы ў траўні 1923 Вілі асабліва адзначаў мясцовых лекараў: «Нідзе ў Расеі не цанілі амэрыканскую мэдычную дапамогу больш, чым у Менску. Лекары заўсёды жвава цікавіліся амэрыканскай грамадзкай сыстэмай аховы здароўя й гігіены. Я часта даваў ім нумары мэдычных часопісаў і літаратуру, якую дасылалі мне з дому, з чаго яны надта цешыліся».

пілі яго як ваду, макалі хлеб і нават аблізвалі з пальцаў.

Патрабаваўся ня толькі харч. Справаздачы зь Менску ў штаб-кватэру ў Маскве поўныя сабраных інспэктарамі падрабязнасьцяў пра ўмовы ў дзіцячых дамох Беларусі:

...Дзіцячы дом на Захар'еўскай вуліцы, 98 дзяцей плюс 15 дзяцей — уцекачоў з Волгі. Спальні ў жахлівым стане. Ложкаў не хапае, і 3–4 дзяцей сьпяць у адным. Дзеці з Волгі сьпяць на голых дошках. Няма ніводнай прасьціны й наўлечкі. Штотыдня дзяцей водзяць у лазьню, але паколькі няма зьменнай бялізны, вынік нулявы. Бальшыня ня мае абутку, амаль ні ў кога няма цёплай вопраткі, таму яны ня ходзяць у школу...

...Дзіцячы дом на Падгорным завулку[66], 120 габрэйскіх дзяцей. На ложках толькі па адной прасьціне, шмат дзяцей хворыя на заразную каросту; розныя мэдыкамэнты, якія яны ўжываюць, канчаткова зьнішчылі бялізну. Яны ізаляваныя, ня маюць панчохаў і абутку...

У сьнежні ў Беларусі праходзіла кампанія дапамогі дзецям: зьбіраліся ахвяраваньні, праводзіліся лятарэі, дабрачынныя канцэрты. У опэрным тэатры меў прайсьці «амэрыканскі аўкцыён» — амэрыканцы да яго ня мелі ніяка-

[66] Пралягаў паміж сучаснымі вул. Кірава й Першамайскай ад вул. Я.Купалы да Чырвонаармейскай. Цяпер тут сквэр.

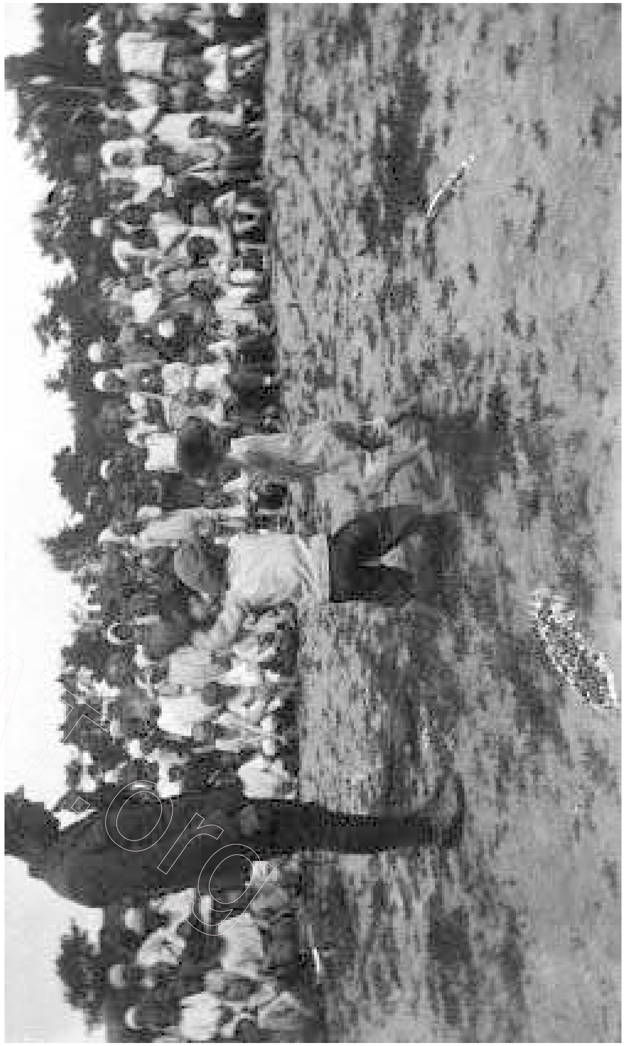

Уцекачы накормлены, надвор'е добрае, амэрыканцы прывезьлі баксэрскія пальчаткі — матч на прыз АРА пачаўся

га дачыненьня, такая назва захавалася здавён. Меркавалася сабраць 600 мільярдаў рублёў. Гэтых грошай мусіла хапіць на 2500 жалезных ложкаў і на 10 тысяч камплектаў ніжняй бялізны, адзеньня й паліто адпаведна. Таксама неабходна было купіць ваконнае шкло, фарбу, сантэхнічны й пячны рыштунак. Амэрыканцы сумняваліся, ці ўдасца сабраць хоць палову велізарнай сумы, але пагаджаліся, што патрэбы ацэненыя правільна.

Ўілабі пісаў у штаб-кватэру:

> Калі б АРА паставіла вопратку, абутак і панчохі, коўдры й пасьцельную бялізну, тады сабраныя сродкі пайшлі б вылучна на капітальны рамонт дзіцячых дамоў і на набыцьцё дроваў. Урад можа даць толькі 1/8 кубамэтру дроваў на адну печку на месяц. У такім халодным клімаце абсалютна неабходна прынамсі 7/8 на печку. Зіма толькі пачалася, але ртутны слупок ужо дасягаў 15 градусаў марозу з паўтузіна разоў за апошнія тры тыдні. Дзеці ня могуць выйсьці на вуліцу з-за браку вопраткі. Праўда, яны маюць дастаткова фізычнай нагрузкі ў закрытых памяшканьнях, бо мусяць цэлы дзень рухацца, каб ня зьмерзнуць.

Амэрыканцы аддалі свае грузавікі дастаўляць дровы з чыгуначнай станцыі ў дзіцячыя дамы. Чарлз Ўілабі не стамляўся шукаць аргумэнты, якія б дазволілі павялічыць дапамогу дзецям. У сьнежні ён зьвярнуўся да ўпаўнаважанага Стакоўскага:

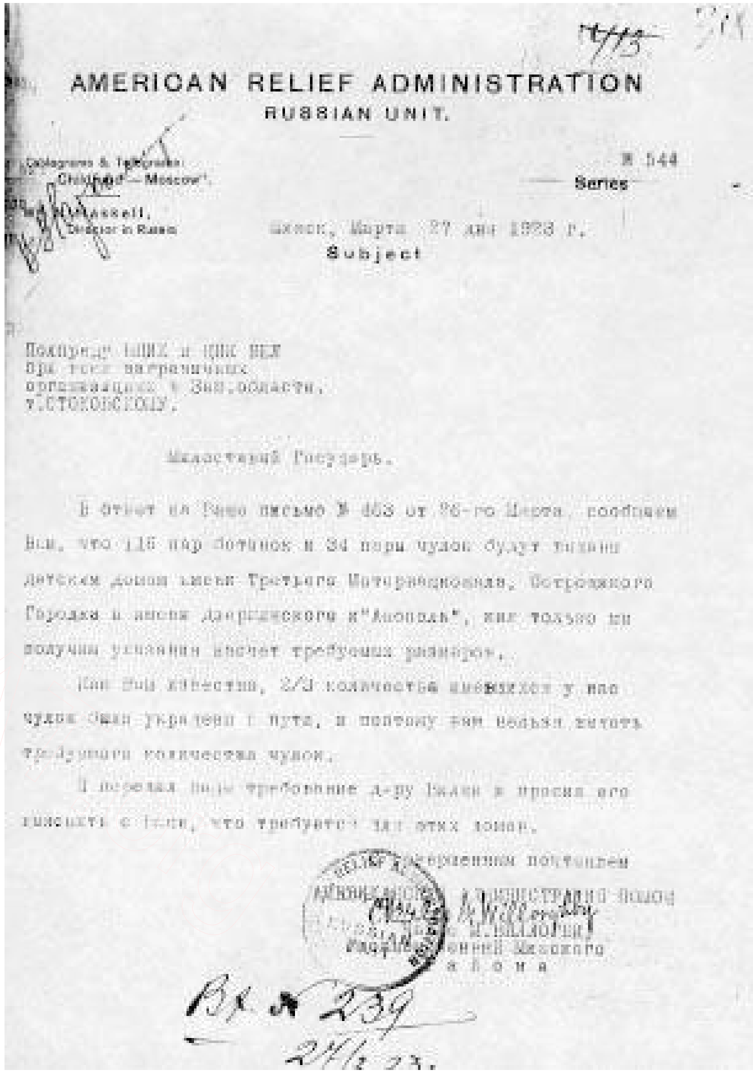
AMERICAN RELIEF ADMINISTRATION
RUSSIAN UNIT.

№ 544
Series

Subject

[illegible]

Милостивый Государь.

[illegible]

Нехта скраў 82 пары панчохаў – добра, што не чаравікі

АРА штодня разьмяркоўвае 285 тысяч рацыёнаў ва Ўкраіне й Беларусі. На Беларусь прыпадае 20 тысяч. Ці не маглі б вы як найхутчэй паведаміць мне пра эканамічныя ўмовы ва Ўкраіне? Тады мы здолеем параўнаць іх з умовамі ў Беларусі й дазнацца, ці можна разьлічваць на павелічэньне рацыёнаў для Беларусі. Мы іх атрымаем, калі гэта акажацца неабходным.

Ўілабі прасіў інфармацыю як найхутчэй, да разьмеркаваньня паставак на наступны месяц. Стандартны дзіцячы рацыён АРА складаўся з разьліку 600 калёрыяў на дзень. Ужо 6 студзеня 1923 Ўілабі змог напісаць Стакоўскаму пра вынікі сваіх намаганьняў:

Мне вельмі прыемна паведаміць вам, што ад 1 лютага памер араўскага рацыёну ў Беларусі будзе павялічаны прыкладна на 25%. Гэтага рацыёну будзе даволі для падтрыманьня дзіцяці да 14 гадоў.

У студзені 1923, да гадавіны адкрыцьця Менскай акругі, некалькі амэрыканскіх газэт зьмясьцілі прэс-рэліз АРА зь лістом Ўілабі:

Кожны супрацоўнік, які хаця б тыдзень меў дачыненьне да працы кухняў АРА, ведае больш розных спосабаў, як ня даць дзіцяці-ўцекачу праглынуць кубак, зь якога пілі какаву, чым расеец можа знайсьці нагодаў для сьвятаў. Празь месяц ці два ён становіцца пэдыятрам; ён таксама дасьведчаны кухар і яшчэ лепшы шэфкухар; ён можа так запаліць мокрыя дровы ў разьбітай печцы, што пазайздросьцяць індзейцы; ён агулам можа высьветліць, што здарылася з аўтамабілем, і адрамантаваць яго хутчэй, чым растлумачыць гэта мясцоваму шафёру, які ўсё роўна нічога не разумее.

Але найбольш Ўілабі ганарыўся яшчэ адной кваліфікацыяй, якую набылі супрацоўнікі менскага офісу:

Цяпер, калі прыйшоў абутак для дзяцей, супрацоўнік АРА стаў сапраўдным абутковым спэцыялістам. Аднаго позірку на пару ног, загорнутых у рызьзё ці радно, дастаткова, каб у 9 з 10 выпадкаў вызначыць патрэбны памер. Мы, зразумела, усё роўна мераем іхныя ногі. Наш цясьляр зрабіў некалькі мерак, і, на вялікае зьдзіўленьне дзяцей, яны цяпер атрымліваюць чаравікі, якія ня ціснуць і не такія вялікія, каб іхныя старэйшыя браты маглі забраць іх сабе.

Калі ў Маскоўскай штаб-кватэры падводзілі вынікі году, усе акругі былі расстаўлены паводле эфэктыўнасьці харчаваньня дзяцей у разьліку на аднаго супрацоўніка. Намесьнік кіраўніка АРА Сырыл Кўін рэкамэндаваў тым акругам, дзе лічба была меншай за тысячу, падумаць над рэарганізацыяй працы.

З 17 акругаў гэтая парада ня тычылася толькі адной: 1052 дзіцяці ў разьліку на аднаго супрацоўніка ў сьнежні кармілі ў Менску.